

ความคิดทางการเมืองในเพลงของ เรวัต พุทธินันทน์

The Political Idea in the Songs of Rewat Buddhinan

จิตาภา ธีรศิริกุล¹

Jidapa Thirasirikul

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มุ่งศึกษาถึง ความคิดทางการเมืองในเพลงของ เต๋อ เรวัต พุทธินันทน์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการตีความเนื้อหาเพื่อสังเคราะห์สาระสำคัญหรือประเด็นต่างจากเนื้อเพลงในผลงานอัลบั้มเดี่ยวของเต๋อ เรวัต พุทธินันทน์ ตั้งแต่พ.ศ. 2526 - 2530 ซึ่งไม่เจาะจงเฉพาะชุดความคิดใดๆ ผลการวิจัยพบว่า สาระสำคัญในเพลงทั้งหมดออกเป็นชุดความคิดทางการเมืองได้ 7 ประเด็น ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี (optimum) ภารดรภาพ (fraternity) ความเสมอภาค (equity) เสรีภาพ (liberty) ความเป็นผู้นำ (leader) ความเป็นอินทรีย์ภาพของสังคม (organism) และนิเวศน์นิยม (ecologism)

คำสำคัญ: ความคิดทางการเมือง, เพลง, เรวัต พุทธินันทน์

¹ อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

Abstract

This research article aimed to study the political idea in the songs of Ter Rewat Buddhinan. It was the qualitative research by content analysis to conclude the main idea from the single albums of Ter Rewat Buddhinan since 1983 – 1987 and not emphasized on any concepts. The research results found that it can classify to the main political ideas of the songs to be 7 issues such as optimum, fraternity, equity, liberty, leader, organism and ecologism

Keywords: political idea, songs, Ter Rewat Buddhinan.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อดนตรีถือเป็นศิลปะแขนงหนึ่งของสุนทรียศาสตร์ โดยศิลปินถือเป็นผู้สร้างศิลปะแขนงนี้ขึ้นมา กระทั่งกล่าวได้ว่า ดนตรีเป็นศาสตร์ที่มีความเก่าแก่พร้อมๆ กับการพัฒนาอารยธรรมของมนุษยชาติ ซึ่งธรรมชาติของดนตรีจึงไร้พรมแดน มีได้หลากหลายรูปแบบทำให้เข้ากับคนได้อย่างไม่จำกัดเพศ วัย เชื้อชาติ และศาสนา เพราะไม่ว่าจะเป็นดนตรีประเภทใด ลูกทุ่ง ลูกกรุง หรือดนตรีคลาสสิก (classical music) ต่างช่วยกระตุ้นสมองเกือบทุกส่วน เช่น ส่วน การได้ยิน (auditory) การเคลื่อนไหวของแขน ขา ใบหน้า (motor cortex) อารมณ์ จิตใจ การตระหนักรู้ ความเข้าใจ และความจำ (limbic system)

ทั้งนี้หากพิจารณาด้านพัฒนาการของดนตรีสากลในประเทศไทยนั้น เพลงไทยสากลกำเนิดขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยจอมพลเรือสมเด็จเจ้าบรมวงศ์เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงพระราชนิพนธ์เพลงไทยสากลขึ้นตามหลักวิชาดนตรีสากลเป็นเพลงแรก โดยมีลีลาและจังหวะตามฉบับของดนตรีสากล แต่มีทำนองเป็นแบบไทยเรียกชื่อว่า “เพลงไทยสากล” และเรียกชื่อดนตรีสากลที่ใช้บรรเลงประกอบว่า “ดนตรีสากล” ถึงปัจจุบัน ซึ่งเพลงไทยสากลเกิดขึ้นจากการนำเอาเพลงแนวดนตรีสากลมาใช้ประกอบเพลงไทย โดยใช้เครื่องดนตรีสากลเป็นหลัก ซึ่งในระยะแรกได้นำเครื่องฝรั่งเข้ามาเป่าเครื่องสายและบรรเลงถวายความเคารพพระมหากษัตริย์ไทย ต่อมาก็ได้พัฒนาขึ้นมาเป็นเครื่องของทหารใช้บรรเลงนำขบวนแห่และบรรเลงเพลงไทยในรูปแบบของ “วงโยธวาทิต” และสมัยต่อมาก็มีการบรรเลงดนตรีประกอบการร้องเพลง โดยทั่วไปจะใช้เครื่องดนตรีสากลบรรเลงร่วมกับนักร้องที่ร้องเพลงไทยสากลให้สอดคล้องกลมกลืนกัน ซึ่งทำให้การขับร้องเพลงไทยสากลไพเราะและน่าฟังยิ่งขึ้น และการเล่นดนตรีในประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลจากประเทศตะวันตกตามกระแสนิยมอยู่เป็นระยะ กระทั่งแนวเพลงไทยป๊อป (T-pop) เป็นแนวเพลงของไทยที่มาจากเพลงป๊อปฝั่งตะวันตกในช่วงยุค 2520 หรือที่รู้จักกันในนาม “เพลงสตริง” ได้เข้าสู่กระแสหลักในยุค 2530 และได้เป็นที่โดดเด่นตั้งแต่นั้นมาในวงการเพลงไทย โดยจะเห็นว่าแนวเพลงไทยป๊อปหรือเพลงสตริงนี้มีต้นกำเนิดจากวงดนตรีอาร์แอนด์บี (R&B) และเซิร์ฟร็อกอเมริกัน (Surf Rock) แนวเพลงเอ็กโซติก้า (Exotica) ร็อกอะบิลลี (Rockabilly) และคันทรี่ (Country) ได้เข้ามาในประเทศไทย โดยทหารอเมริกันและออสเตรเลียในช่วงที่ทหารประจำการในเวียดนามในยุค 2500 และ 2510 นอกจากนี้ยังเอาดนตรีได้รับอิทธิพล

มาจากการบุกของอังกฤษ รวมทั้ง ร็อกแอนด์โรล (Rock n' roll), การาจร็อก (Garage Rock) และเพลงประกอบภาพยนตร์ฮอลลีวูด (Original Soundtrack) โดยเพลงสตริงยังครอบคลุมไทยร็อก (Rock) เพลงแดนซ์ (Dance) แร็ป (Rap) และเพลงสมัยนิยมที่ได้อิทธิพลจากตะวันตก แต่ไม่รวมถึงเพลงเพื่อชีวิต (Songs for Life) โดยศิลปินแนวเพลงสตริงในยุคแรกได้แก่ ดิอิมพอสซิเบิล อีสชีน แกรนด์เอ็กซ์ รอยัลสไปรท์ ศิริบุณ พงษ์ดี รวมทั้ง เต๋อ เรวัต พุทธินันทน์ เป็นต้น ต่อมาศิลปินในยุค 2520 ได้แก่ ธงไชย แมคอินไตย์ อัสนี-วสันต์ โชติกุล ไมโคร พลายดี อินโนเซนต์ และศิลปินที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดในช่วงยุค 2530 คริสติน่า อากีล่าร์ ตี๋ ชีโร่ เจตริน วรรณะสิน บอยสเก๊าท์ นูโว ลิฟท์กับออย โจอี้ บอย และ ทาทา ยัง เป็นต้น

โดยกิจกรรมการฟังเพลงในช่วงทศวรรษ 2520 – 2530 นั้น ถือว่ามีอิทธิพลต่อผู้ฟังอย่างมาก กล่าวคือ ในช่วงที่โลกยังอยู่ในยุคการสื่อสารที่ถูกจำกัดไว้ด้วยเทคโนโลยีอนาล็อก (Analog Technology) นั้น กิจกรรมการพักผ่อนในชีวิตประจำวันของผู้คนทั่วไปต่างยังคงตกอยู่ภายใต้การฟังเพลง เพราะเป็นเรื่องที่มีค่าใช้จ่ายที่ถูกและเข้าถึงได้ง่าย การเรียนรู้หรือการถูกกล่อมเกลามาผ่านสื่อเสียงเพลงจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ใกล้ตัวได้ตลอดเวลา เพราะนอกเหนือจากการรับรู้ข้อมูลของรัฐผ่านสื่อวิทยุแล้วนั้น เนื้อหาและสาระที่สำคัญในแต่ละบทเพลงที่เรียกว่า “เพลงตลาด” ต่างก็มีให้เลือกรับฟังจากวิทยุและเทปคาสเซ็ทที่มีจำหน่ายอยู่ทั่วไป ซึ่งมีกระแสกระตุ้นจากการโฆษณาและความนิยมของกลุ่มผู้ฟังในประเทศ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงศิลปินที่มีอิทธิพล และถือเป็นบุคคลสำคัญในการปลุกเร้าวงการเพลงป๊อปของไทยในช่วงกลางทศวรรษ 2520 – 2530 ย่อมพบว่า เต๋อ เรวัต พุทธินันทน์ กลายเป็นบุคคลสำคัญท่านหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการปลุกเร้า

วงการเพลงไทยในขณะนั้น ซึ่งมีผลงานเพลงในฐานะศิลปินเดี่ยวจำนวน 4 อัลบั้ม ได้แก่ อัลบั้ม “เต๋อ 1” “เต๋อ 2” “เต๋อ 3” และอัลบั้มรวมเพลง “ชอบก็บอกว่าชอบ”

ซึ่งหลายเพลงในแต่ละอัลบั้มนั้น นอกจากจะสะท้อนถึงความรู้สึกทางอารมณ์เรื่องความรักเหมือนเพลงตลาดโดยทั่วไปแล้ว กลับพบว่าหลายเพลงต่างสะท้อนถึงความคิดทางการเมืองที่มีความหลากหลายและน่าสนใจ ซึ่งในการวิจัยนี้ จำกัดเนื้อหาในการวิเคราะห์ภายใต้กรอบของผลงานของเต๋อ เรวัต พุทธินันทน์ เฉพาะอัลบั้มเดี่ยวทั้ง 4 ชุด ได้แก่ “เต๋อ1” “เต๋อ2” “เต๋อ3” และ “ชอบก็บอกว่าชอบ” เท่านั้น เพื่อสะท้อนให้เห็นว่า เพลงการเมืองและสังคมได้จำกัดไว้เฉพาะการนำเสนอของศิลปินที่เรียกว่า “เพลงชีวิต” หรือ “เพลงเพื่อชีวิต” เท่านั้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ย่อมเห็นว่า การวิจัยเรื่อง “ความคิดทางการเมืองในเพลงของ เต๋อ เรวัต พุทธินันทน์” มุ่งศึกษาถึง ภาพความคิดทางการเมือง ซึ่งรวมไปถึงสังคม ที่สะท้อนอยู่ในบทเพลงที่เรวัต พุทธินันทน์นั้นได้ทำหน้าที่ถ่ายทอดเอาไว้ในอัลบั้มเดี่ยวของตน ซึ่งผลการวิจัยย่อมนำไปสู่การพัฒนาเนื้อหาเพลงไทยในอนาคตให้มีประโยชน์ในการสื่อสารทางการเมืองได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับกระแสความต้องการของสังคมหรือเป้าหมายของศิลปินผู้ประพันธ์หรือผู้ถ่ายทอดบทเพลง นั้นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดทางการเมืองในเพลงของ เรวัต พุทธินันทน์

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยนี้จำกัดเนื้อหาในการวิเคราะห์ภายใต้กรอบของเนื้อเพลงจากอัลบั้มเดี่ยวของ เรวัต พุทธินันทน์ ทั้ง 4 ชุด ได้แก่ “เต๋อ1” “เต๋อ2” “เต๋อ3” และ “ชอบก็บอกว่าชอบ” เท่านั้น

2. การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการตีความเนื้อหาเพื่อสังเคราะห์สาระสำคัญหรือประเด็นต่างจากเนื้อเพลงในผลงานอัลบั้มเดี่ยวของ เรวัต พุทธินันทน์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2526 - 2530 โดยการความเนื้อหาเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองในเพลงของ เรวัต พุทธินันทน์ นี้ไม่เจาะจงเฉพาะชุดความคิดใดๆ เช่น เสรีนิยม อนุรักษนิยม สังคมนิยม ฯลฯ หากแต่เน้นการจำแนกชุดความคิดเป็นเรื่องราว จากแต่ละเพลง

การทบทวนวรรณกรรม และ กรอบแนวคิดการวิจัย

ความคิดทางการเมือง (political thought) ก็คือ การสะท้อนความคิดความหมายใดๆ หรือแม้แต่จินตนาการว่าด้วยหลักเบื้องต้นทางการเมือง ซึ่งใครก็ตามที่รู้จักคิดก็สามารถจะมีความคิดทางการเมืองได้ อีกทั้งความคิดทางการเมืองก็อาจเกิดขึ้นโดยเจตนา เพื่อสนับสนุนหรือป้องกันความเชื่อในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ได้ หรือกล่าวได้ว่านักคิดทางการเมืองไม่ใช่ปรัชญาเมธี ซึ่งอาจจะมีความผูกพันหรือสนใจเฉพาะแต่กรอบระเบียบ หรือนโยบายทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น (เกษภา ผาทอง และธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. 2560: 45) โดยความแตกต่างระหว่างปรัชญาการเมืองกับความคิดทางการเมืองหรือการศึกษาทฤษฎีทางการเมือง อยู่ตรงที่ปรัชญาการเมืองคือความพยายามในการสร้างและแสวงหาสิ่งที่เป็นสิ่งสากลในทาง

การเมือง อย่างเช่น ผู้ปกครองที่ดี ความยุติธรรม ระบอบการปกครองที่ดีหรือ ธรรมชาติในสังคมการเมืองของมนุษย์เป็นอย่างไร ยกตัวอย่างแนวคิดสภาวะ ธรรมชาติของมนุษย์ที่อธิบายถึง แต่ความคิดว่าด้วยการเกิดขึ้นและความจำเป็น ในการมีอยู่ขององค์อธิปัตย์นั้นเป็นความคิดทางการเมืองของฮอบส์ที่เกิดขึ้นมา และ ใช้อธิบายความชอบธรรมของการมีอยู่ขององค์อธิปัตย์ในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ทำให้การดำรงอยู่และการอ้างอิงถึงความจำเป็นในการมีอยู่ขององค์อธิปัตย์อาจไม่มีความเหมาะสม กลายเป็นรูปแบบการปกครองที่ขาดความชอบธรรมจนถึงเป็นเผด็จการไปเลย (พิศาล มุกตาร์ศรี. 2561)

ดังนั้น ความคิดทางการเมือง ก็คือการอธิบายภูมิหลัง ที่มาและความคิดของ นักคิดและแนวความคิด ไม่ได้นำไปสู่การตัดสินใจในเชิงคุณค่า การแสวงหาถึงผู้นำ ผู้ปกครองและรูปแบบทางการเมืองที่ดี ในอุดมคติ ซึ่งต่างจากปรัชญาการเมือง เพราะความคิดทางการเมืองเป็นความพยายามในการอธิบายเพื่อปกป้องในเรื่องของความเชื่อและมายาคติที่มีการยึดกันไว้อย่างมั่นคง โดยสืบเนื่องมาถึงนักคิดทางการเมือง หากเขาไม่ได้มีความเป็นนักปรัชญาก็จะยึดติดอยู่กับกฎเกณฑ์และนโยบาย เฉพาะ (พิศาล มุกตาร์ศรี. 2561)

กรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยวิเคราะห์สาระสำคัญจาก เนื้อเพลงจากอัลบั้ม เดียวของ เรวัต พุทธินันทน์ ทั้ง 4 ชุด ได้แก่ “เต๋อ1” “เต๋อ2” “เต๋อ3” และ “ชอบก็ บอกว่าชอบ” โดยนำมาวิเคราะห์บทสะท้อนความคิดทางการเมืองในสาระของเพลง ของ เรวัต พุทธินันทน์ โดยมีสมมติฐานว่า เนื้อเพลงจากอัลบั้มเดียวของเรวัต พุทธินันทน์ สะท้อนถึงความคิดทางการเมืองในเพลงของเรวัต พุทธินันทน์

วิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ความคิดทางการเมืองในเพลงของเรวัต พุทธินันทน์” เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการตีความเนื้อหาเพื่อสังเคราะห์สาระสำคัญหรือประเด็น ต่างจากเนื้อเพลงในผลงานอัลบั้มเดี่ยวของเต๋อ เรวัต พุทธินันทน์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2526 - 2530 ทั้ง 4 ชุด ได้แก่ “เต๋อ1” “เต๋อ2” “เต๋อ3” และ “ชอบก็บอกว่าชอบ” เท่านั้น ทั้งนี้การตีความเนื้อหาเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองในเพลงของ เต๋อ เรวัต พุทธินันทน์ นี้ไม่เจาะจงเฉพาะชุดความคิดใดๆ เช่น เสรีนิยม อนุรักษ์นิยม สังคมนิยม ฯลฯ หากแต่เน้นการจำแนกชุดความคิดเป็นเรื่องราวๆ จากแต่ละเพลง

ผลการศึกษา

เต๋อ เรวัต พุทธินันทน์ นับเป็นศิลปินที่มีอิทธิพล และถือเป็นบุคคลสำคัญใน การปฏิวัติวงการเพลงป๊อปของไทยในช่วงกลางทศวรรษ 2520 – 2530 โดยเต๋อเคย เป็นนักร้อง นักแต่งเพลง โปรดิวเซอร์ อดีตสมาชิกวงดิ อิมพอสซิเบิล และวงโอเรียน เทิล ฟิงค์ อีกทั้งยังเป็นผู้ก่อตั้งบริษัท แกรมมี่ เอนเตอร์เทนเมนต์ (หรือที่รู้จักกันดีใน นามจีเอ็มเอ็ม แกรมมี่) ผลงานอัลบั้มเดี่ยวของเต๋อ เรวัต พุทธินันทน์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2526 - 2530 ทั้ง 4 ชุด ได้แก่ “เต๋อ1” “เต๋อ2” “เต๋อ3” และ “ชอบก็บอกว่าชอบ” โดยแต่ละอัลบั้มมีเพลงต่างๆ ดังนี้

พ.ศ. 2526 อัลบั้ม “เต๋อ 1” ประกอบด้วยเพลง ที่แล้วก็แล้วไป ดอกฟ้ากับ หมาวัด มือน้อย เจ้าสาวที่กลัวฝน เสร้า อยากรู้รัก สาวเอยจะบอกให้ เพื่อนเอย หมู่บ้านในนิทาน และยิ่งสูงยิ่งหนาว

พ.ศ. 2528 อัลบั้ม “เต๋อ 2” ประกอบด้วยเพลง ดอกไม้พลาสติก ออกหักไม่
ยักกะตาย มันแปลกดินนะ ชายแปลกหน้า เสี้ยวอารมณ์ ณ.โลกสีขาว เมื่อรักมาเยือน
เป็นเวอร์เป็นกรรม กำลังใจ บทเพลงเพื่อเด็ก

พ.ศ. 2529 อัลบั้ม “เต๋อ 3” ประกอบด้วยเพลง สองเราเท่ากัน สมปองน้อง
สมชาย ไม่สายเกินไป เพื่อน ผัน เมืองใหญ่เมืองนี้ ปากคน ใจของเรา คงจะมีสักวัน

พ.ศ. 2530 อัลบั้มรวมเพลง “ชอบก็บอกว่าชอบ” ประกอบด้วยเพลง ชอบก็
บอกชอบ อย่างน้อยก็คิดดี เมืองใหญ่เมืองนี้ ยิ่งสูงยิ่งหนาว ชายแปลกหน้า ดอกไม้
พลาสติก เพื่อนเอ๋ย มือน้อย สองเราเท่ากัน บทเพลงเพื่อเด็ก ผัน ที่แล้วก็แล้วไป
เจ้าสาวที่กลัวฝน กำลังใจ คงจะมีสักวัน

ทั้งนี้ผลงานอัลบั้มเดี่ยวของเต๋อ เรวัต พุทธินันทน์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2526 - 2530
ทั้ง 4 ชุด ได้แก่ “เต๋อ1” “เต๋อ2” “เต๋อ3” และ “ชอบก็บอกว่าชอบ” ซึ่งสามารถ
จำแนกสาระสำคัญในเพลงทั้งหมดออกเป็นชุดความคิดทางการเมืองได้ 7 ประเด็น
ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี (optimum) ภราดรภาพ (fraternity) ความเสมอภาค
(equity) เสรีภาพ (liberty) ความเป็นผู้นำ (leader) ความเป็นอินทรีย์ภาพของสังคม
(organism) และนิเวศนิยม (ecologism) ซึ่งแต่ละประเด็นนั้นประกอบด้วยรายชื่อ
เพลง และการสังเคราะห์ความคิดได้ดังนี้

1. การมองโลกในแง่ดี พบว่า เพลง “ที่แล้วก็แล้วไป” “เจ้าสาวที่กลัวฝน”
“เศร้า” จากอัลบั้ม เต๋อ 1 เพลง “ออกหักไม่ยักกะตาย” อัลบั้ม เต๋อ 2 และเพลง “คง
จะมีสักวัน” จากอัลบั้ม เต๋อ 3 ต่างเป็นเพลงที่สะท้อนถึงการมองโลกในแง่ดี
(optimum) หมายถึง การมีทัศนคติในทางสร้างสรรค์ทั้งต่อสิ่งต่างๆ หรือเหตุการณ์

ต่างๆ ในแง่บวก โดยมีความเชื่อ ความหวังว่าผลจะออกมาเป็นบวก เป็นไปตามที่คาดหวังหรือต้องการ หรือดีขึ้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในบริบทนั้นๆ

2. ภราดรภาพ พบว่า เพลง “มือน้อย” หรือ “เพื่อนเอย” จากอัลบั้ม ต่อ 1 เพลง “กำลังใจ” อัลบั้ม ต่อ 2 เพลง และ “เพื่อน” อัลบั้ม ต่อ 3 ต่างเป็นเพลงที่สะท้อนถึง ภราดรภาพ (fraternity) ซึ่งบ่งบอกถึง ความเป็นเพื่อน เป็นพี่ เป็นน้องกัน รวมทั้งความเป็นคู่รักกัน โดยมนุษย์ทุกคนจะต้องมีความเท่าเทียมกันและปฏิบัติต่อกันดุจพี่น้อง ความเป็นพี่เป็นน้องด้วยความรัก โดยทุกสามารถคบหาสมาคมด้วยความรู้สึกถึงความเป็นเพื่อน หรือญาติมิตร เพื่อทำสิ่งดีๆ เพื่อกันและกัน เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์อันดีงามในสังคมร่วมกันในท้ายสุด

3. ความเสมอภาค พบว่า เพลง “สาวเอยจะบอกให้” หรือ “ดอกฟ้ากับหมาวัด” จากอัลบั้ม ต่อ 1 และเพลง “สองเราเท่ากัน” อัลบั้ม ต่อ 2 ต่างเป็นเพลงที่สะท้อนถึง ความเสมอภาค (equity) ซึ่งเป็นความเท่าเทียมกันตามกฎหมายของปัจเจกชน โดยอยู่ภายใต้บรรทัดฐานที่ไม่นำไปสู่การละเมิดผู้อื่น โดยความเท่าเทียมนี้เป็นความทั้งความเท่าเทียมระหว่างเพศและความคิด

4. เสรีภาพ พบว่า เพลง “ฝัน” “ใจของเรา” และ “ปากเสีย” จากอัลบั้ม ต่อ 3 ต่างเป็นเพลงที่สะท้อนถึง เสรีภาพ (liberty) ซึ่งเป็นภาวะของมนุษย์ที่ไม่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่น หรืออำนาจในการกำหนดตนเองโดยอิสระของบุคคล หรือความมีอิสระที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบกำหนดตามกฎหมายที่เที่ยงธรรม โดยความคิดถือเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงออกของเสรีภาพในตนเอง เช่นเดียวกับความฝันซึ่งเป็นจินตนาการในใจของแต่ละ

ละบุคคล หากแต่สิ่งที่แสดงออกตามสิทธินั้นต้องไม่ละเมิดหรือทำร้ายต่อสังคมหรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

5. ความเป็นผู้นำ พบว่า เพลง “ยิ่งสูงยิ่งหนาว” จากอัลบั้ม เต๋อ 1 และ เพลง “บทเพลงเพื่อเด็ก” อัลบั้ม เต๋อ 2 ต่างเป็นเพลงที่สะท้อนถึง ความเป็นผู้นำ (leader) หรือการมีผู้นำที่ดีมีคุณธรรม ซึ่งเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถ หรือมีภาวะการใช้ศักยภาพของตนนำพาผู้ตามให้ดำเนินการต่างๆ ตามที่ต้องการ กระทั่งบรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่มุ่งหวังไว้

6. ความเป็นอินทรีย์ภาพของสังคม พบว่า เพลง “อยากรู้จัก” อัลบั้ม เต๋อ 1 หรือ เพลง “เมื่อรักมาเยือน” หรือ เพลง “เป็นเวรเป็นกรรม” และ เพลง “ชายแปลกหน้า” อัลบั้ม เต๋อ 2 ต่างเป็นเพลงที่สะท้อนถึงความเป็นอินทรีย์ภาพของสังคม (organism) ซึ่งหมายถึง การลดความไม่สมบูรณ์ของมนุษย์ที่ถูกครอบงำด้วยกิเลส และความชั่วร้าย การรวมเป็นหนึ่งเดียวภายใต้ความเป็นสถาบันครอบครัวด้วยความรัก เพื่อสร้างความเข้มแข็งของสังคมโดยรวม เนื่องจากความรักจะช่วยทำให้เกิดการควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของความเป็นมนุษย์จากสมาชิกในครอบครัว ซึ่งการ สร้างครอบครัวให้กลายเป็นสถาบันที่เข้มแข็งเกื้อเกื้อกันจนเชื่อมโยงเป็นสังคมที่มีความ แน่นเหนียวภายใต้ปทัสถานของการทำความดีร่วมกัน

7. นิเวศนิยม พบว่า “หมู่บ้านในนิทาน” อัลบั้ม เต๋อ 1 เพลง “ดอกไม้พลาสติก” หรือเพลง “มันแปลกดีนะ” หรือ เพลง “ณ โลกสีขาว” อัลบั้ม เต๋อ 2 หรือเพลง “สมปองน้องสมชาย” และเพลง “เมืองใหญ่เมืองนี้” อัลบั้ม เต๋อ 3 ต่าง เป็นเพลงที่สะท้อนถึงความคิดเกี่ยวกับนิเวศนิยม (ecologism) ซึ่งมีความยึดโยง ระหว่างมนุษย์และทุกสรรพสิ่งตามธรรมชาติให้เป็นเนื้อเดียวกัน โดยตระหนักว่า

สิ่งมีชีวิตทั้งหลายถือเป็นองค์รวมที่มีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกัน เพราะธรรมชาติเป็นบ่อเกิดของสิ่งต่างๆ ร่วมกัน ระบบอุตสาหกรรมตามแบบของสังคมเมืองนับเป็นบ่อเกิดของปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติ ซึ่งสังคมที่ดีจึงต้องอยู่บนรากฐานของความดีและความจริงของสรรพสิ่งต่างๆ ที่พึงรักษาธรรมชาติเอาไว้ให้เกิดความสุขสงบและรบกวนธรรมชาติให้น้อยที่สุด

การอภิปรายผล

เมื่อศึกษาความคิดทางการเมืองในเพลงของ เต๋อ เรวัต พุทธินันท์ จากผลงานทั้ง 4 อัลบั้ม ได้แก่ เต๋อ 1 เต๋อ 2 เต๋อ 3 และชอบก็บอกชอบ ย่อมพบว่าสามารถจำแนกสาระสำคัญในเพลงทั้งหมดออกเป็นชุดความคิดทางการเมืองได้ 7 ประเด็น ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี (optimum) ภราดรภาพ (fraternity) ความเสมอภาค (equity) เสรีภาพ (liberty) ความเป็นผู้นำ (leader) ความเป็นอินทรีย์ภาพของสังคม (organism) และนิเวศน์นิยม (ecologism) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า เพลงสามารถเป็นสื่อในทางการเมืองได้อย่างใกล้ชิดกับประชาชน ถึงแม้ศิลปินหลายคนไม่ถูกจัดแบ่งว่าเป็นศิลปินเพลงเพื่อชีวิตหรือเพลงชีวิตก็ตาม แต่ก็สามารถถ่ายทอดมุมมองความคิดทางการเมืองผ่านเนื้อหาหรือสาระภายในบทเพลงออกมาในท่วงทำนองที่เป็นเพลงไทยสากลหรือเพลงสตริงก็ได้ไม่แตกต่างกัน การให้ข้อจำกัดว่าเพลงเพื่อชีวิตเป็นเพลงการเมืองในส่วนองภาคสังคมหรือภาคประชาชนย่อมกลายเป็นขีดจำกัดมากเกินไป เช่นเดียวกันกับการให้ความสำคัญกับเพลงราชการว่าเป็นเพลงการเมืองในมุมมองของรัฐ ย่อมเป็นความจริงเพียงส่วนหนึ่ง เพราะเหตุว่าเพลงของศิลปินโดยทั่วไปก็ย่อมกระทำได้เช่นกัน ดังพิจารณาได้จากการถ่ายทอด

มุมมองของ เต๋อ เรวัต พุทธินันทน์ ที่พยายามสื่อให้เห็นถึงการสร้างสรรค์สังคมที่ดีงามร่วมกันนั้นเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของทุกคนในรัฐ นอกจากนี้ยังพบว่า ผลงานของเต๋อโดยรวมนั้นส่งเสริมคุณค่าของการสร้างสังคมประชาธิปไตยที่ตระหนักถึง การมองโลกในแง่ดี ทัศนคติภาพ ความเสมอภาค และเสรีภาพ บนพื้นฐานของการเติบโตอย่างยั่งยืนในการรักษาสันติภาพหรือฐานความคิดแบบนิเวศนิยม ที่ต้องการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยกันภายใต้ผู้นำที่ดีและสถาบันครอบครัวที่เข้มแข็งจนนำไปสู่สังคมสุจริตที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ทั้งนี้ผลการวิจัยเรื่องความคิดทางการเมืองในเพลงของ เต๋อ เรวัต พุทธินันทน์ นั้นสอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องที่บ่งชี้ว่า เพลงการเมืองมิได้จำกัดไว้เฉพาะเพลงเพื่อชีวิต อาทิ เชาวนมนัส ประภักดี (2557) ศึกษาเรื่อง “เพลงลาวแพน: ประวัติศาสตร์การเมืองในเพลง” พบว่า บริบททางสังคมและการเมืองที่มุ่งเน้นการสร้างเอกลักษณ์ของชาติและความเป็นไทย ทั้งในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และประชาธิปไตย มีส่วนต่อการสร้างและนิยามความหมายให้กับสิ่งต่างๆ ที่มีความแตกต่างไปจากอุดมการณ์รัฐ ในที่นี้คือความเป็นลาวที่ปรากฏอยู่ในเพลงลาวแพน ซึ่งถูกจัดการให้เปลี่ยนความหมายไปจากเดิม ซึ่งเคยเป็นวาทกรรมของชาวลาวที่ผลิตขึ้นเพื่อปะทะและต่อต้านกับอาณาจักรปกครองของสยามในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ไปสู่การนิยามความหมายใหม่ และถูกใช้เป็นเครื่องมือในการปลุกฝังอุดมการณ์รัฐสู่ประชาชนในชาติโดยสถาบันทางสังคม ผลของการสร้างและนิยามความหมายใหม่ของเพลงลาวแพนดังกล่าว จึงส่งผลต่อการรับรู้ความหมายของเพลงลาวแพนในปัจจุบันที่เปลี่ยนไป หรือการศึกษาของ สิริขญา คอนกรีต (2560) ศึกษาเรื่อง “กลวิธีทางภาษาในเพลงลูกทุ่งเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์และการเมืองเชิงวัฒนธรรม ของคน

อีสานพลัดถิ่น” พบว่า มีการใช้ถ้อยคำภาษาถิ่นเพื่อสะท้อน อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และสื่อสารประสบการณ์ร่วมระหว่างคนอีสานพลัดถิ่น มีการใช้ภาษาถิ่นปะปนไปกับ ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาต่างประเทศ เพื่อสื่อสารเรื่องราวกับคนนอก มีศิลปะ ของการใช้ภาษาทั้งการใช้ถ้อยคำและการใช้ภาพพจน์ ทั้งนี้กลวิธีทางภาษาและ วรรณศิลป์ดังกล่าวเป็นเครื่องมือประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนอีสานพลัดถิ่นให้มี ลักษณะของนักสู้ชนชั้นแรงงาน และบอกเล่าความทุกข์ของคนอีสานจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม และการศึกษาของ คชาวุธ ทองไทย (2562) ศึกษาเรื่อง “การศึกษา เพลงเพื่อชีวิตของไทย จากแนวพัฒนาการสู่การวิเคราะห์การประกอบสร้างวาทกรรม ทางสังคม” พบว่า เพลงเพื่อชีวิตของไทยมีอายุมาอย่างยาวนานร่วม 6 ทศวรรษ แต่ การศึกษาเพื่อสร้างคำอธิบายเพลงประเภทนี้เพิ่งเกิดขึ้นขณะที่เพลงได้เดินทางมาถึง ราวครึ่งทางเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ตลอดครึ่งทางที่วาทกรรมศึกษามีที่หนาแน่น พอสมควร อันแสดงให้เห็นว่า เพลงเพื่อชีวิตเป็นประเภทเพลงหนึ่งที่มีความหมาย และสัมพันธ์ในเชิงคุณภาพกับสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง กระทั่งนักวิชาการไม่อาจมอง ผ่านได้ โดยเฉพาะในช่วงตั้งต้นของการกำเนิด คือราวทศวรรษ 2510 เป็นต้นมา นักวิชาการมักให้ความสำคัญศึกษาช่วงนี้ในฐานะที่เป็นดนตรีการเมืองประเภทหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญอย่างแยกไม่ออกกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นการตีความสาระสำคัญในเพลง ของ เต๋อ เรวัต พุทธินันทน์เท่านั้น ควรมีการศึกษาผลงานของศิลปินอื่นๆ เพิ่มเติม

เช่น อัสนี-วสันต์ โชติกุล ดิ อินโนเซนส์ และเฉลียง เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการเปรียบเทียบต่อไป

2. การวิจัยครั้งต่อไป ควรใช้วิธีการแบบผสมวิธีเพื่อให้ได้ข้อมูลถึงทัศนคติของผู้ฟังต่อการรับรู้ถึงความคิดทางการเมืองในเพลงของศิลปินต่างๆ ว่าอยู่ในระดับใด หรือมีข้อจำกัดในการรับรู้อย่างไร

3. ตัวแสดงที่มีบทบาทในทางการเมืองสามารถเลือกใช้สื่อเพลงให้เหมาะสมกับเป้าหมายในการส่งสารทางการเมืองแก่ประชาชน โดยอาจให้ศิลปินหลากหลายแนวเพลงถ่ายทอดบทเพลงที่มีเนื้อหาเข้าถึงหรือสอดคล้องกับกลุ่มผู้ฟังได้มากขึ้น

บรรณานุกรม

กมลพร กัลยาณมิตร. (2557). ความเสมอภาคหญิงชายในระบบราชการไทย : ความแตกต่างหรือความเหมือนในการบริหาร. *จันทร์เกษมสาร*, 20(38), 1-7.

ศทาวุธ ทองไทย. (2562). การศึกษาเพลงเพื่อชีวิตของไทย จากแนวพัฒนาการสู่การวิเคราะห์การประกอบสร้างวาทกรรมทางสังคม. *วารสารรัฐสมัย*, 40(2), 14-26.

คมชัดลึก. (2562). *ถูกเลือกปฏิบัติ ร้องกลสม.ช่วยครูข้ามเพศบุรีรัมย์*. เข้าถึงได้จาก https://www.khaosod.co.th/monitor-news/news_2731891

เชาวน์มนัส ประภักดี. (2557). เพลงลาวแพน: ประวัติศาสตร์การเมืองในเพลง. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 33(1), 5-30.

ปีซี่ นิวส์. (2563). เฟมทวิต: ประวัติศาสตร์ของแนวคิดสตรีนิยมและปมขัดแย้งในสังคมไทย. เข้าถึงได้จาก <https://www.bbc.com/thai/international-53153218>

ศุภชัย ศุภผล. (2558). จอนห์ รอลล์: ว่าด้วยทฤษฎีความยุติธรรมและชีวิตของจอนห์ รอลล์. กรุงเทพฯ: VICTORY.

สิริขญา คอนกรีต. (2560). กลวิธีทางภาษาในเพลงลูกทุ่งเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์และการเมืองเชิงวัฒนธรรมของคนอีสานพลัดถิ่น. *Veridian Journal*, 10(2), 1577-1594.

Friedan, Betty. (1963). *The feminine mystique*. New York : W.W.Norton.

Koven, S.G. (2015). *Public sector ethics: Theory and applications*. London: CRC Press.

Rawls, J.A. (1999). *A Theory of Justice*. Cambridge: Harvard University Press.